

משרד החינוך
מנהל פדגוגי
אגף בכיר - שירות פסיכולוגי ייעוצי

105

תולי לומד על פרטיות ברשת

שיעור כישורי חיים לחמ"ד לכיתות א-ב

הקדמה לצוותי החינוך:

לתשומת לב המורה: ניתן להעביר שיעור זה הן פנים אל פנים והן בלמידה מרחוק.

משבר הקורונה אילץ את כולנו להסתגל לשינויים ולגלות גמישות במצבי חיים שונים. הרשת הפכה למרחב קיום עבורנו והמסכים מסייעים לנו לשמור על **רצפים**, והינם חלק בלתי נפרד מניהול קשרים אישיים, משפחתיים, חברתיים, תהליכי הוראה-למידה ועבודה.

לאורך כל התקופה המתגרת אותה אנו חווים, תלמידינו **"נעים" בין החדר הממשי שלהם, חדר הזום, חדר הכיתה בבית הספר וחוזר חלילה.** בתוך כך, הם מתבקשים לשמור על ריחוק פיסי שלעתים בא לידי ביטוי גם בריחוק חברתי.

במסגרת השבוע הלאומי, המתקיים השנה בסימן "מתחברים
על בטוח", נעודד את התלמידים לשמר יחסים חברתיים
מיטביים ומשמעותיים גם באמצעות הרשת מרחוק. לצד זאת,
ננחה אותם כיצד להתנהל ברשת באופן מוגן, בטוח, ורגיש
כלפי עצמם וכלפי אחרים.

מטרות השיעור

- התלמידים יכירו את המושג "פרטיות ברשת".
- התלמידים יבינו מדוע חשוב לשמור על פרטיות ברשת.
- התלמידים יזהו מצבים ברשת בהם חשוב לשמור על פרטיות.
- התלמידים יכירו ויישמו את הכלי "**עוצרים! חושבים! מחליטים!**".

הידעתם?

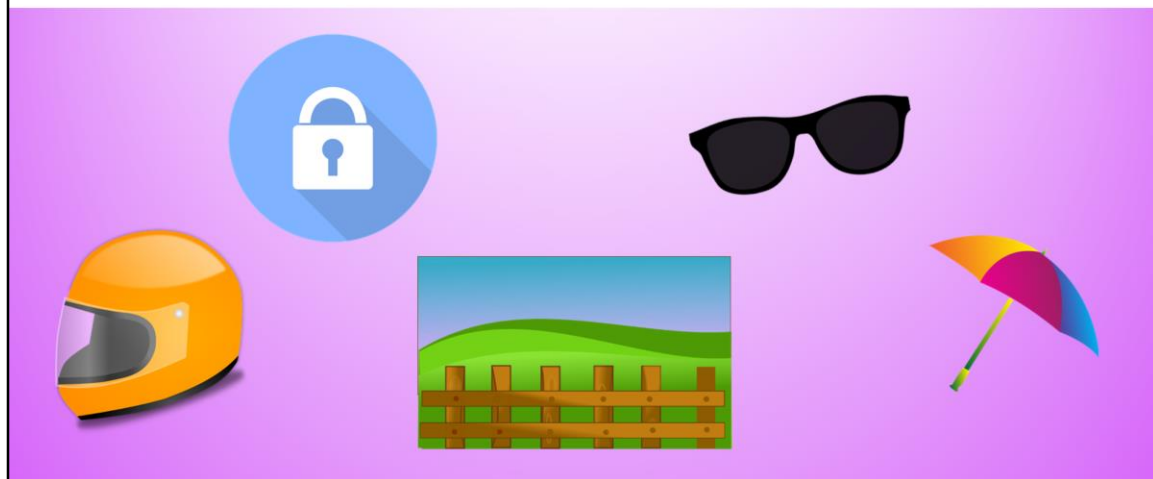
- ישנם ילדים שכבר מגיל 6 משתמשים בטלפון חכם. הגיל הממוצע לקבלת מכשיר זה הוא 10.
- זמן המסך של ילדים בגילים 6-9 עומד על 2.7 שעות ביום בממוצע.
- 71% מהילדים בגילים 6-9 צופים בקליפים ביוטיוב/סרטים/סדרות; 4% מהם אף גולשים בפייסבוק.
- במסגרת גלישה ברשתות חברתיות, נוטים ילדים ובני נוער לחשוף מידע אישי רב באופן אשר עלול לחשוף אותם לסכנות ולפגיעה. הסיבות לכך עשויות לנבוע מחוסר הבנת מדיניות שמירת הפרטיות באתרים שונים וכן מקושי לצפות את ההשלכות ארוכות הטווח של מסירת מידע אישי.

הנתונים לקוחים מתוך:

- "החיים הדיגיטליים" – דו"ח האינטרנט של בזק לשנת 2018 + 2019.
- "פרטיות ילדים בעידן האינטרנט מדיניות הסדרה מוצעת", 2019, איגוד האינטרנט הישראלי

https://www.isoc.org.il/wp-content/uploads/2016/11/Childrens_Online_Privacy_Report.pdf

מה מיוחד ומה משתף?

מה מיוחד ומה משותף? - פתיח מעורר עניין (אפשרות ראשונה):

המורה תציג בפני התלמידים את התמונות השונות ותזמין אותם לחשוב למה משמש כל חפץ ומה משותף לכל התמונות.

במהלך השיח מומלץ להעלות ביחד עם התלמידים סוגיית המוגנות/ הבטיחות (מטרייה- מגנה מהגשם, גדר- מגינה מפני כניסה/ יציאה של בע"ח או זרים, משקפי שמש- מגנים מהשמש, מנעול- מגן על כניסה של אנשים למקום פרטי, קסדה- מגנה על הראש בעת רכיבה על אופניים).

מה מאחורי התמונות והספורים?

מה מאחורי התמונות והסיפורים? פתיח מעורר עניין (אפשרות שנייה)

המורה תציג לתלמידים תמונות לצד תיאורי מקרה ותשאל לגבי כל מקרה כיצד לדעתם על הדמות לפעול.

היומן האישי של מעין

למעין יש יומן אישי בו היא כותבת על מה שעובר עליה במהלך היום. היא כותבת מה היא חושבת ומה היא מרגישה ואת כל הסודות שלה. אלון גלה שמעין השאירה את היומן האישי שלה מחוץ למגרה. אלון סקרן, מה כתוב ביומן?

האם אלון יכול לקרוא את היומן?

לְאִיתִי יֵשׁ גּוֹר כְּלָבִים חֲדָשׁ

אִיתִי סֵפֶר לְרוֹנֵן שֶׁהִמְשִׁיכָה
שְׁלוֹ אִמְצָה גּוֹר כְּלָבִים קָטָן
וְחִמּוּד.
רוֹנֵן רוֹצֶה לְסַפֵּר זֹאת
לְאַחֻתוֹ...

האם רונן יכול לשתף את אחותו?

הבנין המשותף שלנו

קוד הכניסה לבנין
(#3232) נמצא רק
בידי דיירי הבנין.

האם אפשר למסור לכל אדם את קוד הכניסה לבניין?

הכיפה של יוסי

יוסי לומד בבית ספר דתי ומגיע כל יום עם כיפה. היום קרה משהו מוזר : בהפסקת 10 נעלמה לו הכיפה. הוא נזכר שלחבר שלו דוד (שלא הגיע היום) יש כמה כיפות במגרה וחשב לקחת משם כיפה כדי שהמורה לא תעיר לו..

האם כדאי לינאי להשאיר את המצלמה במחשב פועלת כל הזמן?

לא שתפו את יערה בהפסקה

**יערה שתפה את
המחנכת שבהפסקה לא
שתפו אותה במשחק.**

האם יערה הייתה צריכה לשתף את המחנכת?

חושבים יחד

מה כדאי לשתף עם אחרים?

מה כדאי לשמור לעצמנו?

את מי נח לכם לשתף בדברים אישיים?

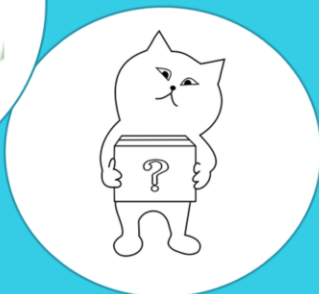
שאלות לדיון:

1. מה כדאי לשתף עם אחרים?
2. מה כדאי לשמור לעצמנו?
3. את מי נח לכם לשתף בדברים אישיים?

"תולי לומד לשמור על פרטיות ברשת"

המורה תקריא לתלמיד את סיפורו של תולי: "תולי לומד לשמור על פרטיות ברשת".

הי ילדים,
זוכרים אותי? אני תולי החתול
זה גיא, חבר שלי!
אני גר אצלו בבית
ואנחנו חברים טובים!

אתמול גיא שחק במחשב בחדר שלו ולפתע הוא קרא לי:
"הי תולי, בוא תראה באיזה משחק "מגניב" אני משחק!"

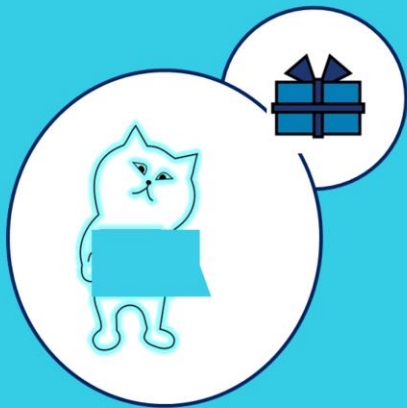
רואה? בכל פעם שאני מתקדם במשחק, אני צובר
נקודות", הסביר לי גיא.

התקרבותי וצפיתי במשחק של גיא.

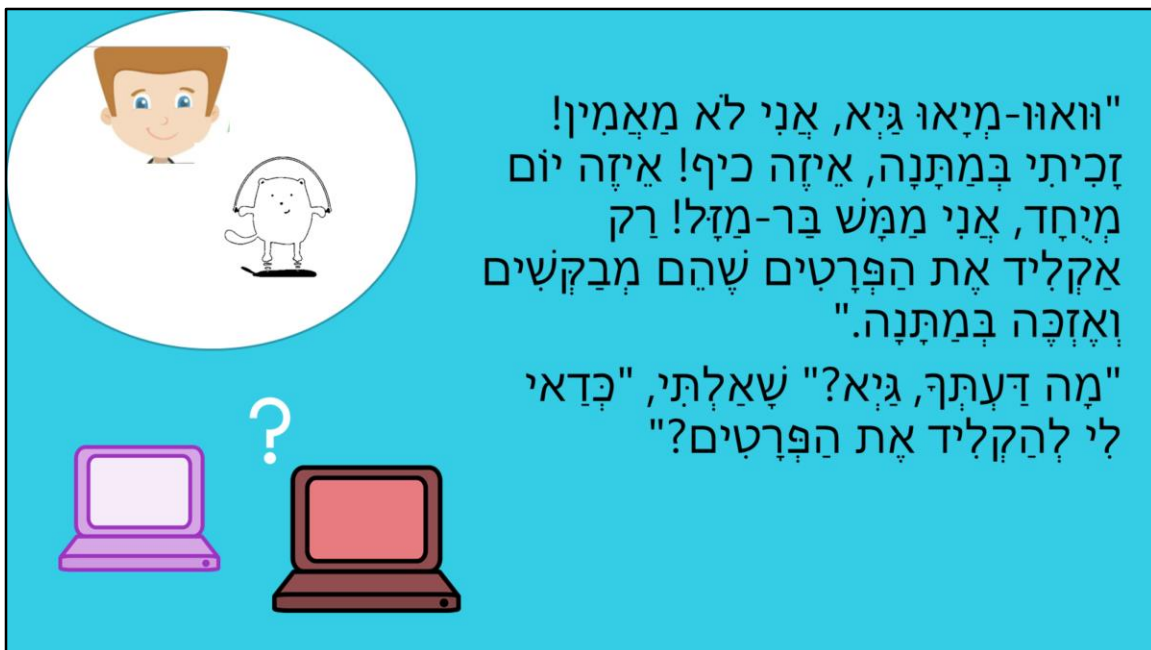
המשחק ממש מצא חן בעיני.

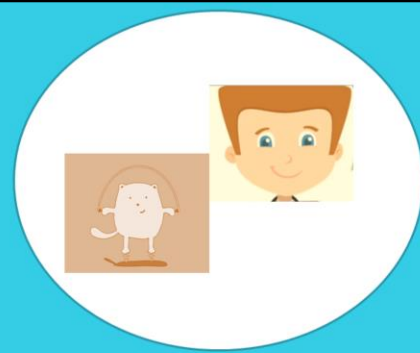
גיא הציע לי לשחק במשחק.

כְּשֶׁשָׁחַקְתִּי בַּמְשָׁחַק קִפְצָה לִפְתָּע
הוֹדַעַה עַל הַמָּסָךְ:
בְּרָכוֹת, זְכוּיֹת בְּמִתְנָה נְהַדְרֹת!
כְּדֵי שְׁנוּכַל לְשַׁלַּח אֵלֶיךָ אֶת הַמִּתְנָה
אֲנִי הַקָּלֵד אֶת שְׁמִי וְאֶת מִסְפָּר
כַּרְטִיס הָאֲשֶׁרֵאִי שֶׁל אֶחָד הַהוֹרִים.

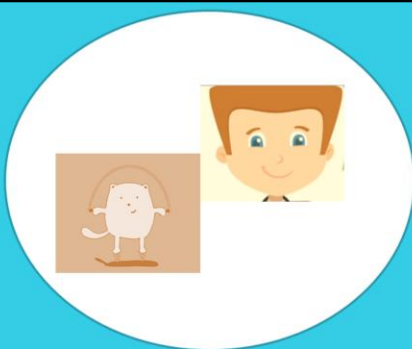

"תולי שלי, תעצר רגע ותחשב בהגיון. אני לא הייתי מוסר פרטים אישיים" אמר לי גיא, "ברשת, חשוב מאוד לשמר על הפרטיות שלנו. איננו יודעים מי מקבל את הפרטים האישיים שלנו ומה יעשה אתם."

"אבל אני ממש רוצה את המתנה." הסברתי לגיא בעצב.

"אני יודע שזה מאוד מפתה" אמר
גיא, "אבל אתה צריך להפעיל שקול
ידעת.

בכל פעם שמישהו יבקש ממך
להקליד פרטים אישיים ברשת, זכר
שצריך לנקט שלוש פעולות:

עוצרים

עוצרים לפני שמוסרים פרטיים
אישיים ברשת.

חושבים

מפעילים שקול דעת ומתעצצים עם
מבגרים - הורים, מורים.

מחליטים

רק אחרי שעצרנו, חשבנו והתיעצנו
נחליט אם כדאי לכתב ברשת את
הפרטים האישיים שלנו.

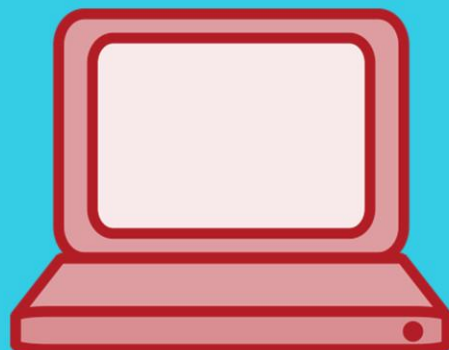

ואז גיא ספר:
"פעם אחת, כשאיל שחק
במשחק רשת במחשב, אחד
השחקנים פנה אליו בצ'אט
אישי ובקש ממנו לכתב לו
איפה בדיוק הוא גר, מה
מספר הטלפון שלו ואיפה
הוא לומד."

"אז מה הוא עשה?" שאלתי את גיא.
איל מחק מיד את ההודעה מאותו
אדם, וספר להורי שמישהו בקש
ממנו פרטים אישיים.
וכשהורי שאלו אותו – "איך ידעת לא
לענות לו?" גיא אמר: "כי אני אלוף
הפרטיות ברשת! אני לא מגלה לאף
אחד את הכתבת, הסיסמה או
מספר הטלפון שלי!"

ההורים שלי החמיאו לאיל והזכירו לנו שתמיד חשוב לפעל לפי
"שלשת הכללים" שספרתי לך עליהם:

עוצרים!

קדם כל לעצר - לא לנהג בפזיזות.

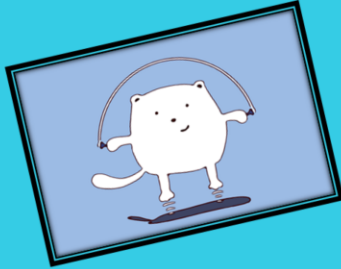
חושבים!

אחר כך לחשב על הדברים "אני לא מכיר אותו, האם כדאי למסר
פרטים לאנשים שאינני מכיר? אתיעץ עם ההורים"

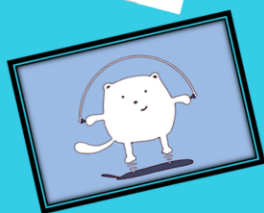
מחליטים!

לאחר שעוצרים וחושבים - מחליטים! "לא אשלח פרטים אישיים,
אשמר טוב טוב על עצמי!"

הַתִּנְתִּיקָתִי מִיַּד מִמְשַׁחַק הַמַּחֲשֵׁב וְאִמְרָתִי
לִגִּיא:

"הַבִּנְתִּי שֶׁכָּשָׁאֲנַחֲנוּ בְּרֶשֶׁת אִי אֶפְשָׁר
לִדְעַת מִי נִמְצָא מֵאַחֲרֵי הַמָּסָךְ. בְּזִכּוֹתֶךָ
אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁחָשׁוּב שֶׁלֹּא נִמְסַר מִידֵּעַ פְּרִטִּי
אוֹדוֹת עֲצָמֵנוּ כְּמוֹ: כְּתִבְתָּ מְגוּרִים, מְסַפֵּר
טֵלְפֹן, שֵׁם מְשִׁתְּמֵשׁ וְסִסְמָאוֹת."

"נכון" ענה גיא.

"אוי, נזכרתי שלא החזרתי את הספר
האחרון שקראתי לספריה. רוצה לבוא
אתי תולי?" הוא שאל.

"רגע, אני צריך לעצור! לחשב! להחליט!
נראה לי שזה די בטוח, אנחנו מכירים
לא מאחורי המסך, אני מכיר אותך ואני
יודע שאתה נחמד, אז אני מחליט שכן"
עניתי בחיוך וגיא התגלגל מצחוק.

חושבים יחד...

כיצד הייתם נוהגים
במקומו?

ממה חשש תולי?

ספרו במלים שלכם
את הספור של תולי.

כיצד תבחרו לפעל
אם תתקלו במקרה
דומה בעתיד?

האם קרה לכם מקרה
דומה לזה של תולי?
כיצד הרגשתם? כיצד
פעלתם?

שאלות לדיון כיתתי בהמשך לסיפור:

1. ספרו במילים שלכם את הסיפור של תולי.
2. במהלך הסיפור, תולי קיבל הודעה עם הצעה למתנה ולנקודות במשחק תמורת מסירת פרטים אישיים. תולי רצה מאוד לזכות במתנה ולמסור את הפרטים, אבל גם קצת חשש.

* ממה לדעתכם חשש תולי?

* כיצד הייתם אתם נוהגים במקומו?

3. האם נתקלתם במקרה דומה לסיפור של תולי? איך

הרגשתם?

* כיצד פעלתם במקרה?

* כיצד תבחרו לפעול אם תתקלו במקרה דומה בעתיד?

מהי פרטיות?

כלנו זקוקים
לפרטיות, כלומר
לדברים שיהיו רק
שלנו, או למקום
שיהיה רק שלנו, או
לזמן שבו נוכל להיות
לבד רק עם עצמנו.

המלה "פרטיות"
מגיעה מהמלה
"פרטי", שפירושה:
משהו ששייך רק לי או
למשפחה שלי ולא
לכלם.

הזכות לפרטיות, היא אחת
מזכויות האדם החשובות.
הזכות לפרטיות היא הזכות
שלנו לקבל מרחב פרטי
משלנו פיזי (מקום) ומרחב
פרטי של מחשבות, של
שיחות, של מכתבים
וכדומה.

למורה- המשגה: מהי פרטיות?

* המילה "פרטיות" מגיעה מהמילה "פרטי", שמשמעה: משהו ששייך

רק לי או למשפחה שלי ולא לכולם. למשל: שמי הפרטי שייך רק לי, המגירה/

התא שלי, מספר תעודת הזהות שלי.

* כולנו זקוקים לפרטיות, כלומר לדברים שיהיו רק שלנו, או למקום שיהיה רק שלנו, או לזמן
שבו נוכל להיות לבד רק עם עצמנו.

* הזכות לפרטיות, היא אחת מזכויות האדם. הזכות לפרטיות היא הזכות שלנו לקבל מרחב
פרטי משלנו. הכוונה היא למרחב פיזי (כגון: הבית שלנו, הגוף שלנו) אך גם למרחב פרטי של
מחשבות, של שיחות, של מכתבים וכדומה.
(המידע לקוח מתוך: "הספרייה הווירטואלית" של מט"ח.)

ברשת, כמו בחיים האמיתיים, אנו לעתים נתקלים במצבים חדשים ולא מוכרים. כדי להימנע
ממצבי סיכון עלינו לעצור, להשהות את התגובה, להפעיל שיקול דעת ולפנות למבוגר
(עוצרים! חושבים! מחליטים!).

■ כשמישהו פונה אלינו ברשת, איננו יכולים להיות בטוחים מי עומד מאחורי המסך, לכן חשוב
לשתף ולהתייעץ במקרים אלה עם ההורים.

■ **חשוב לשמור על הפרטיות ברשת** - אין לשלוח תמונות ופרטים אישיים ברשת (שם פרטי ושם משפחה, טלפון, כתובת מגורים, מי נמצא בבית ובאילו שעות, סיסמאות וחשבונות שלי או של בני משפחתי וכו'). אין לנו דרך לדעת לאן מידע זה יכול להגיע.

■ **כשם שאנחנו שומרים על הפרטיות שלנו - חשוב לשמור גם על פרטיותם של אחרים.**

מה למדנו?

כלנו זקוקים לפרטיות,
כלומר לדברים שיהיו רק
שלנו, או למקום שיהיה
רק שלנו, או לזמן שבו
נוכל להיות לבד רק עם
עצמנו.

המלה "פרטיות"
מגיעה מהמלה
"פרטי", שפירושה:
משהו ששייך רק לי או
למשפחה שלי ולא
לכלם.

מה למדנו?

כשאדם שאיננו מכירים פונה אלינו ברשת, חשוב לשתף את ההורים ולהתייעץ עמם כיצד לפעל.

ברשת חשוב לזכר תמיד:

**עוצרים!
חושבים!
מחליטים!**

כשם שאנחנו שומרים על הפרטיות שלנו - חשוב לשמור גם על פרטיותם של אחרים.

חשוב לשמור על הפרטיות ברשת - אין לשלח תמונות ופרטים אישיים ברשת.

- המורה תסכם ביחד עם התלמידים- מה למדו היום בשיעור:
- ברשת, כמו בחיים האמיתיים, אנו לעתים נתקלים במצבים חדשים ולא מוכרים. כדי להימנע ממצבי סיכון עלינו לעצור, להשהות את התגובה, להפעיל שיקול דעת ולפנות למבוגר (עוצרים! חושבים! מחליטים!).
 - כשמישהו פונה אלינו ברשת, איננו יכולים להיות בטוחים מי עומד מאחורי המסך, לכן חשוב לשתף ולהתייעץ במקרים אלה עם ההורים.
 - חשוב לשמור על הפרטיות ברשת - אין לשלוח תמונות ופרטים אישיים ברשת (שם פרטי ושם משפחה, טלפון, כתובת מגורים, מי נמצא בבית ובאילו שעות, סיסמאות וחשבונות שלי או של בני משפחתי וכו'). אין לנו דרך לדעת לאן מידע זה יכול להגיע.
 - כשם שאנחנו שומרים על הפרטיות שלנו - חשוב לשמור גם על פרטיותם של אחרים.

מה עושים? "עוצרים! חושבים! מחליטים!"

"עוצרים! חושבים! מחליטים!" התנסות יישומית לסיום השיעור.

המורה תבקש מהתלמידים להתבונן בתמונות בשקופיות הבאות ותקריא את סיפורי המקרה. לאחר מכן, תזמין אותם לחשוב באמצעות הכלי "עוצרים! חושבים! מחליטים!" מה כדאי לעשות בכל אחד מהמקרים.

ספורו של דני

דני בן ה-8, מוריד למחשב
החדש שקבל אפליקציות
שההגדרות שלהן בשפה
האנגלית בלבד. דני לא יודע
לקרא באנגלית.

לאחר הדיון עם תלמידי הכיתה חשוב להדגיש שילדים צעירים לא יכולים להגדיר לבדם את הפרטיות באפליקציות השונות. הם זקוקים גם לאישור ההורים להורדת האפליקציות וגם לעזרתם של ההורים בהגדרות הפרטיות שמגנות עליהם. במקרה הנוכחי, חשוב שילדים יעצרו כבר במחשבה, כשעולה הרצון/צורך להוריד אפליקציות, יתייעצו עם ההורים ובהתאם להנחייתם יחליטו מה לעשות.

ספורם של דוד ויונתן

**דוד ויונתן אוהבים להצטלם.
הם מצלמים תמונות "סלפי"
של עצמם וגם עם חברים.
את התמונות הם שולחים
בקבוצת הכיתה.**

לאחר הדיון עם תלמידי הכיתה חשוב להדגיש שילדים צעירים צריכים לקבל אישור של הוריהם ושל הורי חבריהם לפני צילום ושיתוף תמונות של עצמם ושל חברים. מקרה הנוכחי, חשוב שילדים יעצרו עוד טרם הצילום וייוועצו עם הוריהם האם מותר לצלם ולשתף (ואת מי לשתף?) ויחליטו יחד.

ספורם של סיגל ומיכל

סיגל ומיכל אוהבים לשחק
יחד בערות מאיר לילדים.
סיגל מגלה למיכל את
סיסמתה האישית למשחקים.
מיכל שומרת את הסיסמה
האישית לעצמה.

לאחר הדיון עם תלמידי הכיתה חשוב להדגיש לתלמידים את חשיבות השמירה על הסיסמה האישית וכיבוד פרטיות האחר.
לכן, במקרה הנוכחי, דותן פעל נכון כששמר את הסיסמה האישית שלו לעצמו. בכך, הגן על הפרטים האישיים שלו, חשב ולמרות שליהי גילתה לו את סיסמתה, החליט שהדבר אינו נכון עבורו.
חשוב שגם ליהי תנהג כמוהו, תעצור ותפעיל שיקול דעת לפני שהיא מחליטה לשתף בפרטים אישיים.

**ותודה שלמדתם עם תולי,
אלוף הפרטיות ברשת!**

